СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК LIII. Ч. 205. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 18-го жовтня 1945. No. 205. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, October 18, 1945. VOL. LIII.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807
THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОСПІШНИЙ ВИЇЗД ҐРОМИКА ПРИЗНАКОЮ СОВЄТСЬКОЇ ПРИЯЗНИ ДЛЯ АМЕРИКИ

Совєтський амбасадор до Вашинґтону Андрій А. Ґромико був кілька неділь у Лондоні на нараді підготовчої комісії Орґанізації Обєднаних Держав. Несподівано він приїхав літаком до Вашинґтону у вівторок 16. жовтня, відбув коротку конференцію з президентом Труманом і негайно потім виїхав до Москви американським воєнним літаком. Нема ніякого урядового вияснення в цій справі, одначе кореспондент ґазети Ню Йорк Таймс Бертрем Д. Гюлен догадується, що Ґромико привіз із собою лист маршала Сталіна до президента Трумана в справі приязного зближення між Росією й Америкою після напруження яке запанувало по невдалій конференції в Лондоні. Кажуть, що Ґромико не буде міг вернутися на нараду дорадчої комісії в справі адміністрації східніх справ Аліянтами, яку заповів секретар стейту Бирнс на кінець жовтня.

СТРАЙКАРІ В НЮЙОРСЬКІЙ ПРИСТАНІ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРАЦІ ПІД ОХОРОНОЮ ПОЛІЦІЇ.

Через вмішання юнії моряків у страйк портових робітників положення в робітничих відносинах на нюйорськім побережжу стало не лише замотане, але й загрозливе. Частина портових робітників негодує на страйк тому, що є всякі признаки, що його викликали й підтримують комуністи, щоб серед замішання осягнути цілковиту контролю над корабельним рухом на Сході так, як осягнули на заході. Яких 10,000 стіведорів і інших робітників вернулися до праці при виладовуванню кораблів під охороною поліції. Десятки тисяч американських моряків, які стали на службу в торговельній маринарці вчасі війни, прибули тепер до пристані і не можуть покинути кораблів ізза страйку. Вони ані не мають спромоги винести протест проти свого примусового увязнення, ані не можуть залишити служби, бо їх негайно притягнуть до війська зогляду на їх молодечий вік. Одна ґрупа вислала через ґазети прохання до публики, щоб зрозуміла їхнє положення.

КРАЄВА ВОЄННА РАДА ПРАЦІ РОЗВЯЖЕТЬСЯ.

З днем 1. січня 1946 р. Краєва Воєнна Рада Праці кінчить своє урядування і її члени рішили не прохати за продовження її існування. Уже від 22. жовтня рада не буде видавати ніяких урядових розпорядків, хіба лише давати свої поради в справах наладнання робітничих спорів.

ПОМЕР ГОЛОВА ЛЮТЕРАНСЬКОЇ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ.

Д-р Фридрих Кнубель, голова Злученої Лютеранської Церкви в Америці помер у віці 75 літ в місцевости Ню Рошел під Ню Йорком. Орґанізацію цеї церкви переведено в 1918 р. Кнубель став її головою і зрезиґнував зо свого становища на початку біжучого року. Перед злукою існувало 3 окремих орґанізацій лютеранів, а це: Ґенеральний Синод, Ґенеральна Рада і Лютеранська Церква Півдня. Теперішня орґанізація нараховує 1,400,000 членів. Її головою є д-р Френклин Кларк Фрай.

СЕНАТОРИ ОБМЕЖУЮТЬ ВЛАДУ ПРЕЗИДЕНТА В РЕОРҐАНІЗАЦІЇ УРЯДУ.

Сенатська правнича комісія обкроїла до половини число урядових аґенцій, які предложив президент у своїм проєкті реорґанізації уряду, хоч палата репрезентантів цей плян приняла. Комісія рішила затримати стан 13 федеральних аґенцій в такому складі, як є тепер, а лишила президентови ще 90 комісій, які він може зміняти. Комісія приняла теж засаду, що кожну зміну, запропоновану президентом може заветувати котра небудь палата конґресу. Коли ніодна палата не спротивиться, проєкт стане важним упродовж 60 днів.

СЮ ПРЕДКЛАДАЄ ЗНИЖКУ ПОДАТКІВ ПОНАД ПІВСЕМА БІЛЮНА.

Представники Конґресу Промислових Орґанізацій — СІО — на переслуханню в податковій сенатській комісії вийшли з проєктом, щоб знизити особисто-доходовий податок для поодиноких осіб на $6,675,000,000. Зате вони домагаються, щоб затримати на 1946. р. податок від надвишки доходів, наложений на корпорації вчасі війни. Зноваж представники малого бизнесу домагаються знесення податку від надвишки, хоч палата репрезентантів рішила його затримати на 1946. р.

Проєктують створення Всесвітної Федерації на місце Орґанізації Обєднаних Держав

У місті Доблині, в стейті Ню Гемшир, відбулася 5-денна приватна нарада 47 визначних провідників прилюдного життя в Злучених Державах над способами недопущення до знищення світу і цілого людства атомовою бомбою. Із них 37 підписали „Деклярацію Доблинської Конференції", в якій виносять проєкт створити світовий уряд для всіх держав. Вони подають думку переведення додатку до американської конституції, щоб Америці вільно було „приступити до союзу держав, у яких панує особиста свобода". Предсідником конференції був судця Найвищого Суду Злучених Держав Овен Дж. Робертс, одначе він подав відмінний спосіб поступування для осягнення намічених цілей.

ПРЕЗИДЕНТ ВЗИВАЄ ПОРТО РІКО ДО ВИЯВУ СВОЄЇ ВОЛІ

Президент Труман видав послання до народу острова Порто Ріко, щоб він виявив свою волю в справі свого політичного положення. Президент дає до вибору: 1. вибрати свого ґубернатора з місцевою самоуправою в злуці з Злученими Державами; 2. вибрати для себе форму американського стейту; 3. цілковиту незалежність; 4. форму домініяльного уряду. Президент хоче приспішити це вирішення зогляду на уложення відносин між цим островом і Злученими Державами в недалекій майбутности.

ПРИ ВИБОРАХ У МАНІТОБІ ПЕРЕМОГЛА ТЕПЕРІШНЯ КОАЛІЦІЯ

Коаліційний уряд під проводом премієра Стуарта С. Ґарсона відніс перемогу при провінціональних виборах Манітоби на наступну каденцію. Одначе при виборах до леґіслятури зискали значно прихильники кооперативної Комонвелт Федерації.

РОСІЯ КУПУЄ МАТЕРІЯЛИ З ЛЕНД-ЛІЗУ НА 30-ЛІТНУ СПЛАТУ

Совєтський уряд через свою торговельну місію підписав з вашинґтонським урядом контракт на доставу матеріялів, вироблених на підставі Ленд-Лізу, коштом $400,000,000. Ці матеріяли будуть сплачені річними ратами впродовж 30 літ з доплатою 2⅜%.

Айзенгавер побоюється в Німеччині великої інфляції й економічного хаосу

У своїм другім місячнім звіті про аліянтську окупацію Німеччини ґенерал Двайт Айзенгавер стверджує, що Німеччина находиться над берегом економічної руїни, а це через інфляцію. Як в першому своєму звіті, так і тепер Айзенгавер змальовує положення в Німеччині чорними барвами, кажучи, що в зимі буде ще гірше. Приходить до заключення, що якщо не має наступити цілковитий хаос, то Злучені Держави, Британія, Совєти та Франція мусять щось зробити, щоб це відвернути. Ґен. Айзенгавер ще вислав листа до през. Трумана, в якому пише, що те, що подане президентови в звіті Гарисона про біженців, а особливо про жидів, в американській зоні в Німеччині, є незгідне з дійсністю і може „ввести в блуд".

В УГОРЩИНІ ПРОГОЛОШЕНО ВОЄННИЙ СТАН, БО ШИРЯТЬСЯ ГРАБЕЖІ

По цілій Угорщині бушують банди, що мордують і ограблюють населення. Це є причиною, що проголошено воєнний стан і кару смерти навіть за намірену грабіж. Від присуду нема відклику. Карають смертю за три години по присуді. В краю хаос через інфляцію. З Будапешту подають, що пенго, що вартував в 1939 році 5.75 у відношенню до доляра, нині зійшов на ніщо, бо за доляр треба заплатити 20,000 пенґо, а ще тому тиждень платили тільки 10,000. Пара черевиків коштує 50,000 пенго.

СТЕТИНІЮС ЗАХОРІВ І ВЕРТАЄ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Едвард Р. Стетиніюс мол., що є головою американської делеґації до Орґанізації Обєднаних Держав, мусить опустити Лондон і відїхати домів, щоби відбути операцію на жовчеві каміня. Та думає вернути на наради, що зачнуться 8. листопаду.

„ГОЛОДОВИЙ ПОХІД" В ЯПОНІЇ ЗА ВВІЗ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Наразі харчова проблема чи не найважніша, коли іде про маси японського населення. Японський уряд побоюються з цього боку різних комплікацій, будучи свідком першого „походу голодних", себто демонстрації, що домагалася авдиєнції в премієра та предстaвила головній кватирі ґен. МекАртура петицію з проханням, щоб „Аліянти спасли населення від голодової смертя". В петиції домагались, щоб шляхта зріклася своїх титулів і привилеїв. Але короля не зачіпали.

ГОЛЯНДІЯ ХОЧЕ НАДАТИ КОЛЬОНІЯМ ХАРАКТЕР ДОМІНІЙ

Нідерляндський міністер для кольоній заявив в Амстердамі в звязку з самостійницькими заворушеннями на Яві, що уряд готов надати кольоніям самоуправу. Вони сталиб домінією в Нідерляндськім Камонвелті. Та уряд не хоче переговорювати в тій справі з Ахмедом Соекарно, провідником революційного руху і президентом проголошеної ним „Індонезької республики". І це ускладнює проблему.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОМОВЛЯЄ НА ПОСВЯЧ НЮ ТАМИ В КЕНТОКИ.—В часі осінних „ферій" президент Труман виконував різні функції поза Білим Домом. Між іншим був на посвяті Кентоки Тами в Гілбертсвил, Кентоки, де вичолосив промову, в якій вказав „на деякі себелюбні одиниці, що не допускають розвинути добробут в краю".

ДИПЛЬОМАТИЧНА БОРОТЬБА РОСІЇ, АМЕРИКИ ТА БРИТАНІЇ ЗА ВПЛИВИ В СХІДНІЙ ЕВРОПІ

Нема вже ніякої тайни в тому, що на европейському континенті, зокрема в східній Европі та на Балкані, ідуть великі змагання між західними демократіями і російським тоталітаризмом за впливи. Про це пише виразно з Лондону С. Л. Золцберґер, кореспондент часопису Ню Йорк Таймс. У різних краях, де вже комуністи при помочі Росії захопили владу чи впливи, західні демократії стараються тепер попирати опозицію, звернену проти комуністів. Таке є в Югославії, Болгарії, Румунії, Альбанії, Мадярщині.

ЯК Є З АЛЬБАНІЄЮ?

Малесенька країна, Альбанія, готова стати самостійною, бо за таку самостійність заявляються Анґлія та Злучені Держави. Особливо Анґлія є заінтересована в цій країні тому, що вона контролює морський вихід з Адрійського моря в Середземне через Отрантські проливи. Знов югославський диктатор Тіто, знаючи про що іде, обіцює Альбанії „самостійність" у „федерації" з Югославією, кажучи, що якщо Альбанія на таке згодиться, то дістане частину славного Косового Поля, замешкалого альбанцями. Таке він приобіцює альбанському премієрови Ґоксґі, якого в Вашинґтоні вважають „студжом Москви". Найбільше розчарований з Тіта Чорчил, кажучи, що він то був викомбінував щось інакше, як тепер діється.

В ЮГОСЛАВІЇ НЕВДОВОЛЕНІ З ТІТА.

З відомостей, які доходять з Югославії, виходить, що там сильно зростає опозиція проти Тіта, а теж і проти Совєтів. Особливо замітне це між хорватами, де сильно зріс вплив д-ра Володимира Мачека. В самій Сербії йде до щораз більшого напруження між комуністами та іншими партіями. Комуністи займають усі найвищі становища в Сербії, Боснії та Хорватії. Режім Тіта, як кажуть, не вдержавсяб і години, якби не опирався на баґнетах і Росії. Саме через те та остання тратить на тій популярности, яку мала в Сербії від віків.

ДЕМОКРАТІЯ НАДІЄТЬСЯ ПОПЕРТЯ В БОЛГАРІЇ.

Вітчизняний Фронт, що є комуністичним, є одиноким, що заінтересований у виборах, бо інші бойкотують, виправдуючи це тим, що це будуть комуністичні вибори, а не вільні. Опозиція набрала отухи, бо з Вашинґтону прийшли вказівки, щоби попирати вільні вибори та демократичні рухи.

В РУМУНІЇ ЖДУТЬ НА ВКАЗІВКИ.

Румунський король Михайло, зірвавши з просовєтським урядом Ґрози, і то на пораду вашинґтонського департаменту стейту, жде тепер на дальші вказівки збоку Злучених Держав і Анґлії, що далі робити. Та покищо їх не дістає.

ВДОВОЛЕНІ З ВИБОРІВ В УГОРЩИНІ.

Західні демократії вдоволені з того, що в Угорщині комуністи не осягнули перемоги при виборах, та що вийшли горою поміркoвані елементи. Вислідом цього буде те, що Угорщина та Австрія зістануть офіційно визнані Анґлією та Злученими Державами.

ВІРНІШІ ВІСТИ З РУМУНІЇ.

Такі зачнуть тепер напливати до Америки та Анґлії, бо знесено урядову цензуру над ними. Таке заявив у Букарешті кореспондентам російський цензор. Та буде цензура далі над тим, що можна друкувати про Анґлію й Америку в румунських ґазетах.

ВЕРТАЮТЬ ДО ПОЛЬЩІ.

В Єгипті згодилось 4,500 польських вояків вертати до Польщі під теперішним режімом. Британці переведуть репатріяцію. Це є 20% усеї усеї польської збройної сили в Єгипті. Цей поворот викликав у многих здивовання.

ХОЧУТЬ ДІСТАТИ ШПІЦБЕРҐЕН.

В часі Потсдамської Конференції, як тепер виявляється, Сталін зажадав від президента Трумана та премієра Атлі згоди на те, щоб Росія могла мати морські бази на Шпіцберґен, себто на островах, що знаходяться в Північній підбігуновій полосі. Це мабуть у звязку з тим, що американці та британці хочуть задержати свої бази в Ісляндії та Ґренляндії. Далі кажеться, що немає найменшого сумніву, що Сталін хоче розбудувати Совєти в першу силу збоку мілітарного, морського, повітряного, а теж і кольоніяльного. Тому Совєти ставлять домагання до Ерітреї чи Лібії в Африці, як теж домагаються, щоб їм відступити трету частину німецької фльоти. На одних з нарад, як кажуть, мав Чорчил запитати Сталіна, на що йому потрібні субмарини. Та на те Сталін відповів жартуючи, що в Совєтах дуже чутливі на те, що інші мають субмарини. . .

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Загряниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗЗА КУЛІС АМЕРИКАНСЬКО-СОВЄТСЬКИХ ВІДНОСИН

Щось попсулося в американсько-совєтській дипльоматії. Що саме, і як далеко й глибоко, важко збагнути. Особливо, коли хочеться заключати по тім, що пишуть совєтські ґазети, чи різні американські кореспонденти з Вашингтону, Лондону, чи Москви, чи навіть Берліна і Франкфурту над Меном. Але ясне, що з усіх тих звідомлень не віє добром. Але не знати, до чого властиво ті недобрі вісти змагають, а навіть, хто їх розпускає і для якої цілі. Навіть не знати, звідки походять, наприклад, такі вісти як от про совєтську „ізоляцію", чи там виступлення Совєтів з Організації Обєднаних Держав, бо і про таке пишеться, хоч рівночасно подається, що в департаменті стейту в Вашингтоні в таке не вірять.

Коли вашингтонський кореспондент ґазети „Ню Йорк Геральд Трибюн", Джан С. Меткеф, приходить до заключення, що відносини Совєтів до Великої Британії та Злучених Держав дійшли до „зера", то видно, що тут іде про щось дуже серіозне. Що воно? Мабуть таке, що Злучені Держави натискають на те, щоб в Европі принялось на „визволених" землях хоч дещо з правдивої демократії. Отже іде тут в першу чергу про те, щоби були допущені до всіх країв, що є під совєтською владою, чи під совєтськими впливами, американські кореспонденти, що передавалиб інформації та спостереження з першого джерела і без ніякої цензури.

Ця справа посунулась так далеко, що деякі републиканці просто вимагають, щоб не давати Совєтам, ні тим краям, що є під їхніми впливами, ніяких кредитів, а навіть допомоги в харчах, коли не буде до них вільного доступу американським кореспондентам. Отже виходить на таке, що Злучені Держави натискають, щоб усюди принялась хоч якась одна свобода заки прийде черга на інші. Саме в тому має проявлятись ота „тверда рука" Злучених Держав, про яку тепер згадують, а яка повинна би на думку декого бути застосована до Совєтів та наставлених ними режимів в різних краях східної Европи. Кажеться далі, що як була війна, то були причини на те, щоб Совєтам попускати, бо треба було розправитись з Гітлером чи там Гірогітом. Та як ця небеспека минула, то нема більше потреби далі Совєтам піддаватись і уступати.

Як бачимо, іде тут про певні демократичні принципи та свободи, які обіцяно Аліянтами цілому світови і які західні демократії, а в першу чергу Америка, хотілиб бачити здійсненими. Совєти ставлять цьому перешкоди. Та з другого боку іде теж і про панування над світом. Де переважає одно, а де друге, важко нераз збагнути. Але тертя на тому тлі є наглядні, особливо між Злученими Державами і Великою Британією з одного боку і Совєтами з другого.

Згадуємо за ті важні речі, бо вони згодом стануть ясніші. Згадуємо з тим додатком, що в департаменті стейту переконані, що ті всі труднощі таки будуть усунені, та що їх ніяк не можна уникнути, коли іде про таку велику і складну справу як світове замирення.

Зрівноваження буджету

Воєнні тягарі так докучили кожному громадянинови, що він хотів би позбутися їх скорше, ніж на це дозволяє поважна ситуація. Це відчуває конгрес і тому минулого тижня палата репрезентантів ухвалила зменшити прихід з особисто доходових податків на $5,530,000,000 вже від 1946 року. Це зроблено всупереч проекту департаменту скарбу, який переконаний, що така знижка ще не можлива наступного року. Отже він звернув увагу сенаторам, щоб сенат не перепустив ухваленого законопроекту, бо прийде недобір, котрого не буде з чого покрити.

Секретар скарбу Фред Винсон доражує знести в наступнім році податок від надвишки, а в додатку до цього ще знизити на 3% звичайний податок. Винсон звернув увагу, що федеральний буджет ще не має надвишки доходів, навпаки, в ньому є 30 біліонів недобору. Тому радив обтяти податок лише на 5 біліонів, а при нормальній господарці можна буде зредукувати податок далеко більше на 1947 р.

До помочи секретареви скарбу послужила осторога Торговельної Палати Злучених Держав у справі федеральних податків. Торговельна Палата твердить, що з прилюдними довгами не можна робити експериментів. Це тому, що довги дуже обтяжують дохід держави й одиниць, впливають на висоту цін і перешкаджають нормальній господарці. Від того, як буде наладнаний спосіб сплати довгів, залежить, чи в майбутности наш край дійде до добробуту, чи попаде в кризу, що її називають депресією.

Треба взяти під увагу, що прилюдний довг Злучених Держав дійде до 300 біліонів долярів. Колиб від нього платити лише по 2 відсотки, треба на їх заплату призначити 6 біліонів річно. А тих 6 біліонів, це така велика сума, якої не видавав федеральний уряд на покриття всіх видатків до року 1934. Ця сума більша, ніж виносили всі передвоєнні приходи Злучених Держав перед 1941 роком.

Податковий плян мусить передбачувати не лише заплату відсотків від довгів, але теж і призначити частину приходів на сплату довгу. Отже для цих видатків треба мати гроші з податків. Саме тому теперішні податки мусять бути вищі, ніж були перед війною.

У повоєннім мирнім часі федеральні видатки, як можна передбачити, винесуть від 15 до 25 біліонів долярів, а до того ще треба додати видатки стейтів понад 10 біліонів. Отже, як би зменшити федеральний прихід, то довги будуть дуже дошкульні. Колиб федеральний уряд не сплачував довгів, а платив лише відсотки, то це захитає довіря до федеральних фінансів, а через те може прийти до кризи. Уряд стоїть на довірю громадян і тому може від них легко дістати кредит. Але мусить теж бути готовий сплачувати довги громадянам так, як обіцяв тоді, коли видавав заклики до купування бондів.

Секретар скарбу зізнавав в сенатській податковій комісії в тому напрямі, щоб скасувати чисто воєнні податки, як от податок від надвишки доходів, а затримати такі податки, які наложені в нормальних часах. Сенатор Джордж, голова податкової комісії заявив, що уряд зобовязався знести податок від надвишки тоді, коли його накладали, отже комісія має обовязок дотримати слова, а над знижкою інших податків треба ще переведе студії. На всякий випадок не скорше як за два роки можна буде зрівноважити буджет так, щоби можна було покривати видатки без позичок. Тому цілковита ревізія податкового закону можлива щойно в наступнім році.

Декілька слів правди про „Радянську Україну"

(Надіслане до „Свободи" з Европи з нагоди доповіди проф. Бондарчука в Америці „Про розвиток культури в Україні").

Більш, як чверть століття відгороджувався й відгороджується й далі Совєтський Союз китайським муром від цілого світу. Людність старого й нового світів прагла двадцять років довідатися, що там твориться в тій пореволюційній Росії, яку голосномовно названо „Союзом Совєтських Соціялістичних Республик". А що в тім Союзі, під тими сичащими літерами творилося, так на великий жаль, ніхто так і не міг докладно дізнатися.

Почалась друга світова війна. Умови того, щоб дістати від СССР, хоч зерно правди, ще погіршали. Большевики вперто недопускали навіть кореспондентів. Були й щасливі винятки. Але й „щасливцеві" показувано тільки... потьомкінські села, і це все.

Розбудова СССР, зріст мілітарної сили, перехід його з аграрної в аграрно-індустріяльну країну й нарешті, перемога над світовим ворогом — фашизмом (хоч перемога зумовлена швидче зброєю, консервами й амуніцією даною Америкою й Англією) всі ці чинники, ще більше викликали в світі зацікавлення Совєтами, їх порядками, життям, станом освіти, культури й науки тощо.

Незаспокоєна цікавість українських еміґрантів.

З цілком зрозумілих причин, чи не найбільшу зацікавленість мали наші українські еміґранти, за океаном, та в яких у старому краю полишалися рідні. Вони бо законно й цілком слушно цікавилися почути щось нове про СССР, а може й про своїх рідних з УССР. І таке вони повинні були довідатись принаймні від делеґації від УССР, що прибула, за наказом з Кремля, на конференцію в Сан-Франсиско. Але чи довідались? Відпоручники американських та канадійських українців, що були в Сан Франсиско, таких інформацій, добрих чи злих, не дістали ні від української делеґації в Сан-Франсиско, ні від проф. Бондарчука, що закінчивши „свої службові" справи в Фріско, поїхав же до Ню Йорку й Дітройту, щоб побалакати з такими як він українцями. На таке він приготовлявся ще в Києві, забравши з собою віршика Сосюри „Любіть Україну" та й деякі, хоч далеко не правдиві відомості.

В большевицькій звичці й тактиці не є „доповідати" одному. Тому Бондарчук волів, навіть прагнув, масового слухача, який би ненагадуючи про пару, що крутить колесами, а як закамянілий сидів би і слухав „загіпнотизований" „кольосальним" **ростом культури** совєтської України та **„ростом добробуту"** перед війною. Так і зявився п. Бондарчук в Ню Йорку та на інших зібраннях.

В нюйорському „Громадському Голосі", як тут довідуємося з ґазет, написано, що 19. липня 1945 року, в четвер вечором, так тепло вітали в Ню Йорку совєтських гостей, „і **напружено ловили кожне їхнє слово**, щоб довідатись про те, що діється в Україні". Присутні, як виходилоб, хотіли й домагалися дізнати від двох професорів - комуністів про долю рідної Батьківщини, за якою вони в далекім краю засумували. Навіть були на тому зібранню с в я щ е н и к и. Можe тих панотців цікавила доля тих священиків, за яких неодноразово світова преса подавала, і то правдиво, дуже сумні вістки, хоч вони були далеко не повні. Бо від повних вісток і сам Данте ужахнувсяб, колиб він побачив, як ото ці нещасні панотці гинуть по тундрах, в Тайзі, в Соловках, відлучені від своєї пастви, своїх мирян, за те тільки, що вони молились Богові й цю молитву підтримували серед селян, мовляючи їх не кидати святої Христової віри й не віддаватись дияволові.

Та розумію, що всі вони зійшлися того „знаменного" дня послухати „братів" з Рідної Землі, з далекої сонящної України, прагнучи, як прагне спраглий по воді серед пустині, вчути слово правди. Але чи знали зібрані, чи то правду каже пан Бондарчук, чи ні? Чи „тих слів справді варто було послухати"?... — хоч „Гром. Голос" твердить буцім варто було. Припускаю, що дехто з наших братів заокеанців прийшов подивитися, з щирої симпатії до большевицьких гостей, а інші таки з цікавости, на совєтських факірів. Та шкода їхнього часу витраченого на це видовище. Боже, де ви бачили, щоб комуніст, приїхавши з настанови й наказу Кремля, відкрив вам правду про Україну?

За такі речі „папаша" Сталін, може послати туди, де козам роги правлять. Та ще невідомо чи й так усе гаразд буде з п. Бондарчуком. Адже п. професор, якщо в нього голова, а не гарбуз, на плечах, і як що є він справді представником народу, а не партійної кліки, міг наочно побачити, якщо ще досі не бачив, що то за життя в Америці, що за свобода тут і, порівнявши, проаналізувавши — зробить і висновки певні. Ну, а шила в мішкові невтаїш, і тоді панові професорові — **каюк!**...

Але очевидно, п. Бондарчук не з тих, що захоплюються порівнанням, аналізами й висновками. Аби йому добре жилося з академічним портфелем, а щодо „меншого брата", — то хоч вовк траву їж!... це видно й з його виступу, якщо тільки вірно подав цей виступ „Гром. Голос". Якщож ні, то нехай це лягає на його сумління. Ми мали нещастя бачити на власні очі багато дечого такого про що п. Бондарчук, чомусь не сказав ні слова, а дещо перекрутив до невпізнання.

От про те, саме п. Бондарчук умовчав і хочемо ми хоч коротенько торкнутися в цій статті, щоб усім і тим, хто був на „лекції професора, і тим, хто читав „Гром. Голос", стало можливим переконатися в правдивости того, що говорив п. Бондарчук, а звідси й кожний зробить собі власний в и с н о в о к щодо „розквіту" культури в Україні!...

Як є в Україні з українською мовою?

Виступивши перед американсько-українською авдиторією, доповідач, щоб показати, для необізнаних, різницю між царським і совєтським урядами, саме в справі українізації, радше в набутім праві мати в Україні свою мову, козирнув у першу чергу тим, що, мовляв, царська влада колись була проголосила, що української мови: „не було, нема й бути не може". А, бач, мовляв, совєтська влада така доброзичлива, що мову нам дозволила. Та не лише дозволила, а впрост — українська мова є державною.

Чи могли, мовляв, ми це мати за царату?!... Якже не шанувати „нашу рідну „совєтську владу!...

Почувши такі разючі докази, але не знаючи суті справи, можна й справді подумати, що таки так воно й є. Що совєтська влада справді принесла щастя українському народові, бо мову, саме ту, яку царські урядовці називали „хлівною", „телячою", совєтська влада вивела в люди.

Але на великий жаль, головний представник від УССР у Фріско, пан Мануїльський, не зміг (ні російською, бо не зручно було, ні українською, бо не знав її, а промовляв французькою!) виступити перед світом, щоб довести державність української мови. Та заледве чи й пан Бондарчук розмовляє нею навіть у себе вдома, за винятком суто офіційних нагод чи моментів, коли треба замилити комусь очі!

Як же насправді стояла справа з мовою українською? Щоб бути справедливими, мусимо правду сказати, що ще покійний „добродій" Ленін, у той час, як українська наддніпрянська армія починала свій героїчний марш у запілля ворога (зимовий похід 1919 року), готуючи нову окупацію України, але вже Совєтами, щоб потягти народні українські маси за собою, проголосив „українізацію" України, видавши 6. грудня 1919 року постанову, в якій значило:

„Неухильно проводячи принцип самоозначення націй, центральний комітет уважає потрібним ще раз підтвердити, що російська комуністична партія стоїть на становищі визнання **самостійности** (підкреслення моє. — Л. Т.) української соціялістичної с о в є т с ь к о ї республіки.

„З огляду на те, що українська культура (мова, школи, тощо) на протязі століть придушувана царатом, Ц. К. Р. К. П. ставить в обовязок членам партії всіма засобами спряти усуненню перешкод до вільного розвитку української мови й культури"...

Чи не захоплююче!...

Ленін цією постановою зобовязував членів Р. К. П., що є на терені України вивчати українську мову й у стосунках у всіх радянських установах вживати її. А перед тим незадовго, проводирі Р. К. Партії, на чолі з тим таки Леніном і Сталіном, який був у той час к о м і с а р о м у національних справах, і українську мову й культуру вважали за „реакційну вигадку української буржуазії". Однак, з одного боку притиснуті вимогами України, а з другого — бажаючи приспати увагу мас, мусіли визнати українсько-культурно-національні домагання.

Але, хоч постанова була видана в 1919 році, здійснювати її почали лише з середини 1924 року, коли всюди по містах, що були геть русифіковані, почали працювати по установах і організаціях гуртки української мови й українознавства. Це було справді досягненням українців, а не ласка ворога. Хоч це досягнення большевики використали для себе на всі 100 відсотків, але це був і доказ нашої української перемоги, за яку потім довелося гірко розплачуватися багатьом тисячам української людності.

Ця українізаційна шумиха справді спричинила те, що багато міських русифікованих часописів, як „Комуніст", в Харкові, „Пролетарська Правда" в Києві, тощо, були українізовані, а чимало й нових українізованих повстало. У таких краях, як Кубань, де русифікація була розперезалась до нікуди, повідкривано початкові, середні й вищі школи з українським викладом. Дісталась українізація не лише до Вороніжа, але й на Зелений Клин — в Усурійський Край, тощо.

Але ,як захопились „швид-

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

95) (Всі права застережені)

— Занадто чорними барвами ви все малюєте! — сумнівався судя. — Цеж страшне, як що правдиве. Хоч пізнавши вас, у правдивости ваших слів не сумніваюся. Невже поміж українцями аж такі типи знаходяться?

— Яж українець. Комуж про модерне українство краще знати? Ех, пане судя! — Безхатний тяжко зітхнув, — мій нарід мав уже всяких провідників. Були злі, були й добрі. Та не вродилося між українцями ні одного Вашингтона, Ґарібальдія, чи хоч такого ірляндського Михайла Колінса. Думка про звільнення Італії повстала в мізку Ґарібальдія в українській Одесі. Він обіцяв голод, холод, нужду, каліцтво і смерть й кликав: „хто любить Італію, той піде за мною". І пішли. А в Україні закликалося охочих боротися за її визволення тим, що у війську матимуть подостатком каші і сала. Не всіх і не скрізь, але такі відозви траплялися. В Україні все не так, як у людей. Пічне одна чи друга окупантська влада занадто гнобити зриваються повстання. Трохи попустить поводи — і вже тихо й спокійно. Активні борці за незалежність переходять на службу ворога. Погодитеся — моральних кар вони не розуміють. Адже, якою ще гіршою карою для патріота може бути поділ України між чотири держави? Та коби державки, а то державки, такі як Польща, Румунія, Чехословаччина. Всі вони разом від України без порівнання слабші. Про Росію не говорю, вона сама від України без порівнання більша, сильніша. І от, активні учасники визвольної війни один по одному пішли на службу тих державок.

— Цікаво! Ви перший зпоміж українців так говорите?

— Може тисячуб сто перший! Від початку відродження всі чесніші українці так писали й говорили. Наш найбільший поет Шевченко звав сучасних йому провідних людей „грязю Москви, варшавським сміттям, рабами з кокардою на лобі". Ґрінченко й Самійленко — звали їх запічними патріотами, галицький Франко докоряв, що вони люблять Україну як дійну корову. За те на них вічно доносили чужій владі. Тепер доносять — боже модерне століття — навіть діти на власних батьків! Часто такі випадки трапляються в модерній Росії. Вам може й дивно, пане судя, чому я так отверто говорю. Щож. Політики я не вчився. З мене говорить розпука. Часто заздрісний тим зо своїх одноплемінників, що нічого не розуміють, нічого не знають. Знають тільки доробитися й розплодкуватися. І чуються щасливі.

— По вашому, виходить, що українці у своїй бездержавности винуваті самі?

— Безперечно!

— Трохи воно правда — ствердив судя. — Мені самому приходилося говорити з українськими учителями, вченими. З їх слів так і напрошується висновок: бідні ми, пригноблені. Кобі вже той світ дав нам оту Україну. Тільки всеж, я думаю, що ви занадто великий песиміст...

— Можна посуджувати мене у надмірному песимізмі, однак ситуація між українством власне така, як говорю. Якщоб всі українці щиро своєї державности бажали, чи думаєте, не здобулиб? Адже всіх українців є трохи не пів сотки міліонів! Чи такій силі змоглаб опертися навіть Росія? Думаю, ні. Але боролися тисячі, а десятки міліонів спали блаженним сном. Тай поміж тих тисячів — скільки було кандидатів на модерних Наполеонів і Наполеончиків! Десятки! Як би хоч пята частина всіх тих, що погинули по засланнях, з голоду, по тюрмах, в Росії й Польщі, розстріляно чекою чи польською дефензивою, згинули в боротьбі за незалежність, Україна сталаб суверенном. Ворожі сусіди тільки помагали, а нищили свої. Правда, до ліквідації України прикладали рук і Антанта, особливо Франція. І, що диво! Військові проводирі всіх держав до українських змагань ставилися надто доброзичливо. Французи, маршал Фош і ґенерал Вейґанд піднімали питання, чи не приняти Фошеві українську армію у свою команду?

— За чим же діло стало?

— А тим, що уряди держав Антанти до української незалежности поставилися ворожо. Задум Фоша знов загрожував втратою становищ більшости українських ґенералів, всяких хорунжих і підхорунжих армій російської та австро-угорської. На мирову конференцію українці вислали представників, що не знали західньо - европейських мов, нікому не були відомі. В той же час серед справжних ґенералів-українців, визначних ґенералів царської служби, були люди нагороджені британськими ордерами Бані і Вікторія Крос, французьким ордером Почесного Леґіону, а попри те люди високо освічені. Такі, як Дельвиґ, світової слави теоретик-артилерист, вже згаданий Синклер, професор і начальник академії ґенерального штабу Юнаків. Мало їх, зрештою, було.

(Дальше буде).

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, які відбулись 5. жовтня 1945 року в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Ґренд Стріт, Джерзі Ситі, Н. Дж.

У нарадах взяли участь головний предсідник М. Мурашко, заступник головного предсідника Г. Герман, заступниця головного предсідника Марія Малевич, головний секретар Д. Галичин і головний касієр Р. Слободян.

Головний предсідник відкрив наради в годині 10. рано, та подав до відома ці справи, які були полагоджені від останніх зборів повного екзекутивного комітету, а також предложив такі справи, що їх треба полагодити на цих зборах. Ці всі справи були отсі:

XXI Конвенція У. Н. Союзу. 3. січня 1945 року екзекутивний комітет У. Н. Союзу проголосив у „Свободі", що XXI. конвенція відбудеться в травні 1945 року в Клівленд, О., а знов 6. березня 1945 року було подане в „Свободі" окреме повідомлення про те, що цю конвенцію відложено з причини, що прохання на дозвіл відбуття цеї конвенції було відмовно полагоджене Военним Комітетом для Конвенцій, та що як обмеження, наложені военними зусиллями, будуть знесені, тоді доперва екзекутивний комітет У. Н. Союзу поробить належні приготування щодо часу і місця для відбуття відложеної конвенції. У цьому повідомленні було також згадано, що делеґати, які були вибрані, будуть управнені засідати на конвенції тоді як вона відбудеться, якщо очевидно вони будуть кваліфіковані та одобрені головним екзекутивним комітетом У. Н. Союзу, згідно з постановами статуту.

Згадані урядові обмеження щодо відбування конвенцій знесено 1. жовтня 1945 року, а тому екзекутивний комітет У. Н. Союзу поробив негайно старання, щоб відложена XXI конвенція відбулась в часі, який, згідно з вимогами стейтових асекураційних властей, уважається вистарчальним для підготовки конвенції. Шукаючи за приміщенням для конвенції, показалось, що в Клівленд, О., неможливо дістати тепер того роду приміщення і такі услівя, які були умовлені для конвенції, що мала там відбутись в травні 1945 року. Супроти того, зайшла конечна потреба змінити місце для конвенції. Шукаючи за відповідним приміщенням, показалось, що ще найкраще приміщення та добрі умовини можна дістати від заряду готелю Віліям Пен в Пітсбурґу, Па.

По зреферуванні цеї справи головним секретарем Д. Галичином, рішено відбути відложену XXI конвенцію У. Н. Союзу **в днях, починаючи 25. березня 1946 року, в місті Пітсбурґ, Па., в готелі Віліям Пен, (Hotel William Penn, William Penn Way and Grant Str., Pittsburgh, Pa.)**

Продаж реальности. Рішено продати реальність під ч. 551-555 Мейн Стріт, Форт Лі, Н. Дж., за $23,000, на якій було ще морґеджу на суму $22,000.

Купно бондів. Рішено закупити такі бонди: U. S. Treasury, 8th Victory Loan 2½% за $510,000; American Telephone and Telegraph Co. 2¾% за $40,000.00; Mississippi Power and Light Co. 3⅛% за $52,243.-86; Minnesota Power and Light Co. 3⅛% за $51,230.00; Public Service Co. of Indiana 3⅛% за $35,861.00; Pennsylvania Power and Light 3% за $60,825.00; Canadian Victory Bond 3% за $25,000.00.

Жертва на Военний Фонд. Рішено призначити з народного фонду $500 на Краєвий Военний Фонд.

На тім закінчено наради й головний предсідник закрив збори в годині 1. пополудні.

Д. Галичин, голов. секретар У. Н. Союзу.

ко" українізацією, ще швидче її кинули. Вже в 1928 році вона ледви животіє, хоч час від часу в постановах різних Обкомів і ЦКНПБУ фіґурують „нагадування" (для ока), про „неприпустиме занехаювання" цієї справи. Але з процесом С. В. У. й особливо з колективізацією гине все. В Краснодарі (Катеринодарі) на Кубані, в Вороніжі, де були по 2-3 вищі українізовані учбові заклади, їх зачиняють, професуру й педаґоґів арештовують і висилають геть, до Сибіру, на Соловки.

Скорий кінець українізації.

1933 рік, що приніс шести міліонам українців смерть, а Сталіну титули: „рідний батько", „ясне сонечко'', тощо, почав випатрошувати українізацію й в Україні. В учбових закладах, де ще животіли виклади українською мовою, замінили на російську, саму українську мову, яко предмет, почали викладати на тиждень 2 години, а російську 4-6 годин. В установах усюди стало чути лише російську мову. На залізниці, сторож колій, що мешкає в будці за 8-10 км. від стації, мусів ходити щодня на стацію, щоб вивчати російську мову, яка йому була потрібна, як сліпому дзеркало. Але нехай би спробував не піти!...

І нарешті роки 1937-38, час виявлення „ворогів народу" й винищення їх, остаточно виганяють українську мову навіть з наукових установ та орґанізацій. Наукові праці починають виходити лише на російській мові; по кінотеатрах усюди картини озвучені рос. мовою, по радіо, рос. мова з невеличким малоросійщенням. В кожному великому чи промисловому місті, поруч з часописом в українській мові, починає виходити й на рос. мові для „забеспечення російського населення". А в Донбасі, хоч там лише деякі виселки робітничі були зросійщені, все одно часописи переходять на рос. мову, залишаючи часто лише українську назву.

Все це в часи війни, ще підсилилось і усугубилось. Українську мову ви могли почути лише на якихось великих, урочистих зборах, де треба було показати, що ми, мовляв, на Україні. Але й там показували навіть далеко не всі.

Ось так стояла в Україні справа з українською „державною" мовою, ще перед війною. Не ліпша вона й тепер.

Вартість советської школи і перешкода в навчанню.

З лекції п. Бондарчука можна подумати, що освіта в Україні, так високо стоїть, що аж от, як усе добре. Але не сказав п. професор, який відсоток школярів відстає на кінець року. А таке є. Не сказав і того, що учні закінчуючи обовязкову семирічку виходять напівписьменними, що не вміють ані аритметичного завдання розвязати, ані листа чи заяву написати. До тогож школярі міст, як правило, розмовляють українською мовою тільки в клясі підчас лекції. Поза клясою і вчителі й учні розмовляють на російській мові, навіть українці, бо це є модерно! (це зайвий доказ „державности" української мови). Ну, а щодо ста тисяч учителів, то треба правду сказати, що з них половина не мають навіть середньої освіти.

Нарешті далеко не все гаразд і з шести з половиною міліонами учнів, бо все це більш на папері, як то насправді. А було це з простої причини. Село було роздягнене й роззуте. Перед війною, була одна пара, а найбільше дві, взуття на родину. Взували по черзі. Через те сердешна дитина прийде майже голе, до школи, посинівши, як гусячий пуп від холоду та ще понамерзне в школі, що на другий день, якщо не зляже в ліжко, так не піде до школи.

Таким чином школяр походивши з осени, за тепла та на весні, по теплу, до школи, тільки значиться школярем, а росте неуком. За це перед війною проривались кілька сиґналів по часописах. Але справа лишалась на місці, бо ані одягтися, ані взутися школяреві не було в що!...

А пан Бондарчук „спокійно й річево розповідає про працю на полі науки, літератури й мистецтва", запевняючи слухачів, що „український нарід за короткий порівнюючи час наздогнав передові нації світу". Звісно „наздожене", бо босий. З цим „догананням" курйозний випадок був, що закінчився траґічно для багатьох. А було це так:

До одного села на Волині, біля Словути, приїхав з районну представник. Високий, гладкий, в напіввійськовій новій уніформі. Скликали збори села. Представник цей довго на зборах розписував советську владу. Плів щось про Маркса, Леніна й Сталіна, що мало хто й зрозумів. Варнякав щось і про індустріялізацію й колективізацію, а на закінчення захотів підбадьорити людей, що мовчки стояли, повішавши носи.

— Ми, каже повинні наздогнати й перегнати капіталістичні країни в сільському господарстві, техніці й науці!...

А з гурту й вийде, як на зло йшлося, дядько в подертому кожушкові й постолах, а була пізна ще й мокра осінь та до промовця:

— Авже не-доженемо й переженемо!... Що нам!... Ми босі й голі, то, звісно, нам — лекше, як їм!... Ви краще скажіть, товаришу, чого воно ото люди пухнуть?... і чого в крамниці нема ні чобіт, ані матерії, як колись було... і коли цьому всьому буде вже кінець?...

На хвилину довкола запанувала мертва тиша. Представник спершу зблід, затрясся, а потім як гаркне:

— Ти проти советської влади аґітуєш!... Зліквідую, як клясового ворога!... — А на другий день зі Словути приїхала по дядька та ще й не одного, районова міліція. От і „наздогнав". От так український нарід „наздоганяє" передові нації світу! Що не рине вперед, а його за подерту полу кожушка та й назад і то, якщо не Петро з Катериною, то їх послідовники — Ленін зі Сталіном.

(Кінець буде).

ХОЧ НЕ СТРІЛЯВ, А ДІСТАВ КОНҐРЕСОВУ МЕДАЛЮ.—Це американський вояк, Девмонд Т. Дос, з Линчбурґ(Вірджінія, що через „викиди сумління" не стріляв у битві до ворога з рушниці, а молився і читав Біблію, зістав відзначений Конґресовою Медалею, бо його вважали в 77. Дивізії „символом рицарскости". Тут бачимо його в товаристві дружини.

ЧОМУ ЧИТАТИ КНИЖКУ?

Свого часу був серед українського громадянства нахил читати книжки тому, що начитаного чоловіка вважали „поступовим". Правда, слово „поступовий" не все було вжите у властивім значінню ,та всетаки в тому було настільки правди, що людина читала. Часто таке читання доводило до якогось збочення, але це було тому, що настала в нас мода на читання дешевих соціялістичних брошурок, які проповідували безупину бунт і то бунт проти всього, що мало традицію. Отже ішов бунт проти релігії, проти духовенства, проти ходження людей до церкви, навіть проти установи супружества і т. п. Все те тому, що така традиція накладала на людину певні обовязки, а молодь страх не любить солідного статочного способу життя. Така мода панувала серед українського громадянства і серед еміґрації яких 40-30 років тому.

Підо впливом національного відродження почала „мода" змінятися. Може тому, що молоді люди ставали дозрівати і їм в голові переставало бути зелено. Вони почали поволи розчовпувати, що то не все мусить пережитися тому, що перетривало сотки літ. Почало в голові неодного свитати, що є засади відвічні, незмінні, які не можуть ні постарітися, ні пережитися. Отже треба їх шанувати і ними дорожити.

Наче на опамятання переповідають ще й тепер колишню сміховинку такого змісту: Приїхав до одного села радикальний аґітатор, заночував в одного селянина, а користаючи з гостинности, хотів його освідомити на свій лад. Отже почав переконувати, що релігія, це видумка попів, що так само не потрібна церква і т. п. Заклопотаний тим усім селянин перериває розмову гостеви і питається: „Як не буде ні церкви ні попа, то хто нам паску посвятить?"

Сорок літ національного українського життя зробило своє. Давний примітивізм уступив місце широкому поглядови, запряг людей до практичного думання і до практичної праці, серед американської української громади, але впарі з тим малів інтерес до книжки. Може тому, що не ставало часу після частих нарад, мітинґів, віч, парад, а може тому, що громадянин ішов на наради, віча, концерти, щоб наслухатися промов і розмов і тим лекшим способом доповнював свою освіту. Фактом є, що українські громадяни в Америці нарікають на те, що хтось там не уладжує наукових лекцій та дискусій, але самі з книжки користати не хочуть. Свого часу пішов звичай закладати в товариствах бібліотеки. Є їх доволі багато в різних громадах, але читалень чи клюбів з книжками до читання цілком не стало. З товариських бібліотек члени книжок не позичають і бібліотеки стали тепер тягарем для товариств. Хто хоче про це переконатися, хай спитає бібліотекаря у своїм товаристві.

Виринає питання: Що робити з книжками?

Перша відповідь, що таки треба їх читати. Треба заохотити членів, щоб читали тепер не для „моди", а для приємности. В українській літературі є доволі багато оповідань, популярних наукових книжечок, змістовних поезій. Старші люди, які вже не рвуться до важкої праці, можуть для себе найти прямо спорт, читання українських книжечок для відпочинку, для роздумування, для приємности.

Є доволі між старшою ґенерацією людей, що то в своїй молодости читали згадані на початку „поступові" книжки. Тепер такі люди зрівноважені, хай спробують читати літературу, яка не має марки аґітаційної, отже писане спокійно і оперта на якихсь вселюдських ідеалах. Це поможе людям провести час і спонукає їх до застанови над потребою доброго прикладу для молодого покоління.

С.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це аміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання ґазети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти

РОБІТНИЦІ Й РОБІТНИКИ

Як шукаєте за працею, або хочете змінити цю, що тепер маєте, на кращу, то зголосіться до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітницями й робітниками в „Свободі". Зголошуючись у них скажіть їм виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій часописи.

ПОШУКУЄМО 346 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

154) Юрій Грицай, Амстердам, Ню Йорк ______$ 100.00
Попередно проголошено ______ 15,350.00

Разом $15,450.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

ЧИСТУ ОДІЖ

НА РАТУНОК І ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ В ЕВРОПІ ПРОСИТЬСЯ НЕГАЙНО ВІДСИЛАТИ В МАЛИХ ПАКУНКАХ ДО НЮ ЙОРКУ НА ТАКУ АДРЕСУ:

UNITARIAN COLLECTION WAREHOUSE
UKRAINIAN RELIEF
31 EAST 35th STREET NEW YORK 16, N. Y.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ

Під таким наголовком помістив **д-р М. І. Мандрика** в канадійським „Новім Шляху" довгу статтю, написану зприводу концерту в память Покійного **Олександра Кошиця**, влаштованого заходами Осередку Української Культури і Освіти в Виннипеґу, дня 25. серпня 1945. В концерті виступали студенти Вищих Освітних Курсів як диригенти, співаки та інші виконавці музично-вокальної програми. Диригував хором д-р М. Маценко, а теж і пані Тетяна Кошиць, дружина бл. п. О. Кошиця, що вивела теж „Веснянки" в мистецькій аранжеровці. Подамо з статті тільки дещо з загальних завваг.

* * *

Український нарід, у вільному надхненні свого серця, у безмежній щирості свого духа, молився... Молився так, як барвиста і співоча мова України може висловитися; молився так, як віковічна мудрість української культури про одвічне говорить; молився Богові, що в світогляду України є втілення блага і добра, любови і приязні, краси і лагідності.

І керував молитвою українського народу, в його золотоверхім соборі святого князя українського Володимира, геній України, безсмертний дух і безсмертний маестро Олександер Кошиць... В Канаді, в мавзолеї серед степів, його святі останки, а дух його, сила пісні його — на Україні, в Києві, в соборі святого Володимира.

Це він, геніяльний Кошиць, зібрав весь український народ на молитву. Це він ударив по струнах міліонів його сердець. Це він викликав той побожний екзальт душі народу. Це він вилив ту душу у спів-молитву.

Український народ співає „Святий Боже", співає „Хай сповняться уста наші хвалою Тобі, Господи", співає пісні посланця Божого до Діви Марії... В цих піснях-молитвах шумить золотий колос української пшениці, переливається блакить вітрів козацькими степами, курять до сонця ладани і мирри розкішних садів України; до них прилучається спів соловейка і щебети несчисленного птахства... український народ приносить хвалу-подяку Богові за любов і ласку, за щастя своїх дітей, за круторогу худобу, за пшеничні лани і родючі сади, за радість сонця, за блакить неба... За волю свого життя, за велич свого духа — дару Божого.

І у великому лихолітті, у страшному історичному іспиті українського народу не забув Бог дати йому невмірущу надію, неблудні стежки до виходу з найтемнішої єгипетської ночі.

Не обмежив він землі дітям України, а дав їм вихід до широкого світу. Не дав він сили ворогам українського народу закувати всі українські руки, замкнути всі українські уста, винищити чи поневолити всіх князів україн ського духу. Він благословив український народ паростками його поза стінами тюрем, він благословив його геніями у широких світах.

Щоб дух України не скутий був, щоб слово її вільне було, щоб її Правда не вмірала.

І не знаємо, чи мовчать тепер дзвони святого Володимира і святої Софії у столиці України, чи дзвонять ними нові молитви. Не знаємо, чи доходить до Бога молитва нових екзархів і патріярхів, що високо піднесли свої патериці над народом... Але знаємо, що коли святині України, в її столиці, було навіть замкнено, колиб навіть українському народові було замкнуто уста для його властивої молитви; колиб навіть накладено було на нього ланцюги чужої гіпокритичної молитви - богохульства, — дух українського народу не буде скутий. Коли може український народ не молився ще своєю властивою молитвою на Україні — він молиться з нами, його дітьми в широкому світі.

І коли справді Україна має свого власного українського Екзарха церкви, і коли дійсно українська церква є свобідна, — ми маємо почути в скорім часі через океани радійові передачі української Служби Божої із святої Софії чи святого Володимира в Києві, в геніяльнім оформленні Кошиця, Леонтовича, Ґайворонського...

І тоді, треба сподіватися, екзархат України вважатиме за святе діло перенести тлінні останки проф. Кошиця на київські гори.

Чи буде те, чи не буде, а на канадійських українцях (і американських також) лежить великий обовязок виконувати свою власну місію: держати високо світильник духу українського народу в цих вільних приязних краях. Колись прийде час, що ґеній України переборе всі трудноші і засяє повним світом над усіми землями, і тоді український народ вдячний буде своїм відгалуженням у вільних краях за вірність і поміч.

Вищі Освітні Курси, які улаштовує вже шість років Українське Національне Обєднання, і які повинні перетворитися у сталу українську школу, заслуговують на загальне признання і щиру підтримку та на наслідування (в Америці, особливо). Мистецьким їх відділом керував до минулого року сл. п. Олександер Кошиць і він дав цьому відділові прекрасний напрям. Віримо, що цей напрям буде додержуватися на многі роки вперед. Головне в ньому — це правдиве розуміння українського народнього співу. В свойому співі наш нарід висловив свою високо розвинену душу, свою надзвичайно мудру і людяну фільософію життя, свій прекрасний мистецький смак і хист. Знати цей спів, правду його, плекати його — це плекати любов і повагу до українського народу, це — підносити наші молоді покоління в їх власних очах і перед світом.

Особливо важною точкою в плеканні українського співу має стати церковний спів, головно в композиціях проф. Кошиця, також інших українських композиторів, бо це дає таку велику, а разом з тим чисто українську красу і велич, що не тільки поширює і підносить на верхи музично-хоральних досягнень мистецтво України, але і вносить дорогоцінний вклад у культуру цілого світу. З чисто релігійної сторони композиції Кошиця і інших видатних українських майстрів стають могутнім чиником у творенні гармонійно - прекрасного єднання людських душ в найглибшім і найбільш ушляхотненім відчуванні Бога, непідкупної Правди і Добра; вони перетворюють механічну формальність у поступованні мас у дійсне священно-діяння. І в цьому є велика засада поступу людської моральности й культури.

ДІСТАВ ПРОЧУХАНЦЯ, АЛЕ НЕ НА ФІЛЬМІ, А В ДІЙСНОСТИ. — Це картина з страйку в Галивуд, в Каліфорнії. Вона знята перед фільмовою студією Ворнер Бродерс. Пікетчики побивають одного з артистів, що іде до роботи. Це Мкелин Гол мол. Його відвезли потім до шпиталю.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

З ювилею громадян на допомогу.

Парафіяни українсько-катол. церкви св. Івана Хрестителя відсвяткували 10-літний ювилей громадянки Катерини Руґеро 30. вересня в Українській Централі. Коли знана всім громадянка засіла на почеснім місці, наш парох о. М. Данилович привитав її відповідною промовою, а вчасі вечері промовляли ще Іван Голяк, М. Лаґіш, П. Славік, пані Анна Настюк і громадянки - солензантки, яка служить ідеї і не заломлюється в нещастях. Тому, що промовці зазначували потребу складки на народні пісні, а молодий студент Ст. Голота грав украніські мельодії на гармонії.

Жертви зложили: Катерина Руґеру $3; по $2: о. М. Данилович, Іван і Анна Настюк, Анна Левіцка, Іван і Анна Голяк; по $1 зложили такі: М. Лаґіш, М. Стахура, А. Соколовська, В. Салабун, Г. Матляк, Г. Корніцький, П. Славік, Т. Каськів, С. Галько, Ю. Гулька, Ів. Марусяк, Г. Сеґін, М. Коваль, А. Лисак, В. Стахура, М. Леґінь, Р. Теребецька, М. Ярошко, С. Голота, Н. Ґлуґовський, Г. Лиско, П. Лобур, Р. Попелюк, В. Настюк, А. Стрінг, К. Мисик; М. Литвин 50 ц.

В. Салабун.

МІСТО НЮ ЙОРК.

Віднова Українського Молодечого Хору.

Пару місяців тому зійшлося кілька дівчат українського роду і рішили знову оживити Молодечий Хор. Він уже існував перед війною і був одним з найбільш популярних гуртів у Ню Йорку і в Ню Джерзі. До нього належали хлопці й дівчата з цілої околиці, але як хлопці виїхали на війну, то лишилися самі дівчата. Хлопці ще не вернулися, то дівчата самі мусять робити те, що в їх силі. Для скріплення хору шукаємо за новими співачками. Хто має голос і любить **спів, того приймемо** радо. Співом розбиваємо нашу тугу, вносимо веселий настрій, а з тим приходить здоровля.

Наш диригент, Степан Марусевич, учить нас українських і американських пісень. Ми вже зробили настільки поступ, що вже уладили 2 виступи, щоби поширити нашу діяльність, прохаємо мамів і татів заохотити свої доні прийти до нашого гуртка. За пару років молоде покоління буде мусіло заступити старших в їхній народній роботі, тому батьки повинні нам помогти створити оцей новий світ. Як ми не притягнемо нашої молоді, то вона пропаде серед чужого моря, і пропаде доробок старшого покоління. А рідна мова й пісня це ключ до народньої культури.

Тому, Мами й Тати! Поможіть нам зробити таку роботу, яку Ви повинні самі виконати. У неділю 4. листопада в Інтернешенел Інститут, під ч. 341 Іст 17-та вулиця в Ню Йорку буде вечерок, то кожний буде міг побачити наш успіх. Тимчасом присилайте дівчат на проби кожного втірка в год. 8.30 ввечер в згаданім інституті, щоб ми могли поставитися.

О. Редчук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. жовтня, в гали парохіяльній, 803 Фронт ул., в 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на значений час і вирівнати свої вкладки. Довгуючі члени, коли не заплатять найдалі до 25-го, будуть суспендовані. — За уряд: Й. Матковськой, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 21. жовтня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на ті збори і заплатити свої місячні вкладти. — **Уряд.**

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, відбудуться в неділю, 21. жовтня, зараз по відправі, в парохіяльній школі, кімната ч. 3. Просимо членів платити точно місячні вкладки. — Секретар.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. жовтня, в сали У. Г. Клюбу, 13 Вашинґтон ул., в годині 2. пополудні. Просимо членів явитися на збори і вирівнати свій довг та старатись приєднувати нових членів до Союзу і Тов. — В. Комар, предс.; В. Мандзій, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Триквартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в неділю, 21. жовтня, в парохіяльній салі, 74 Ґерис Еве., в годині 1. пополудні точно. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо будуть важні справи до обговорення і полагодження; також буде звіт уряду і контролі. — І. Околіта, пр.; І. Кокольський, секр.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 10. жовтня 1945. року померла

АННА ДОРИЩАК,

членкиня відділу 61 У. Н. Союзу в Лейтроб, Па.

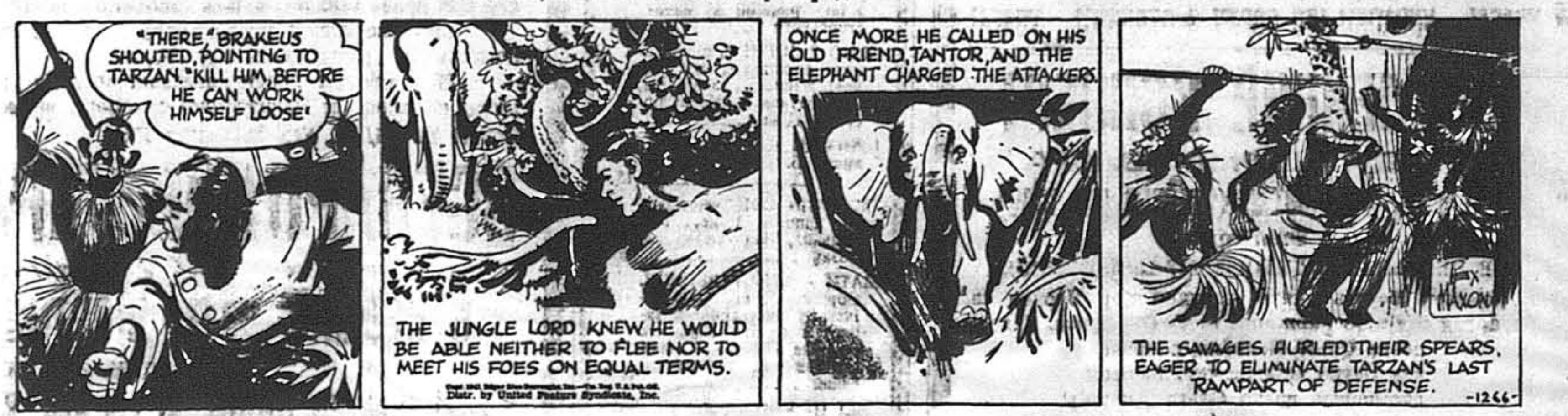
Покійна полишила 5-ро дорослих і подружених дітей та 4 внуки. Всі є членами У. Н. Союзу.

Покійна походила зо села Бізмігова, пов. Лісько.

Похорон відбувся 13. жовтня на цвинтар св. Вінцента. — В. ЇЙ П.!

А. Скубяк, секр.

ТАРЗАН, ч. 1266. Остання перегорода.

„Осьтам!" — закликав Брекевз. — „Убийте його заки він встигне звільнитись!".

Пан джунглів знав, що ані йому втечи, ані зміритися на рівні з своїми ворогами.

Щераз він закликав свого старого приятеля Тантора і слон кинувся на напасників.

Дикуни почали кидати списами на слона, щоб усунути останню перегороду в Тарзановій обороні.